

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

КОВАЛЬСЬКА Вікторія Вікторівна

УДК 341.174(4):356.13(477+478)

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
МІСІЙ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ (НА ПРИКЛАДІ МІСІЇ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ З ПРИКОРДОННОЇ ДОПОМОГИ
МОЛДОВІ ТА УКРАЇНІ)**

Спеціальність: 12.00.11 – міжнародне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Національному університеті «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор
БЕХРУЗ Хашматулла,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри права Європейського
Союзу та порівняльного правознавства

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
МУРАВЬОВ Віктор Іванович,
Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
завідувач кафедри порівняльного
і європейського права;

кандидат юридичних наук, доцент
АНАКІНА Тетяна Миколаївна,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
доцент кафедри міжнародного права

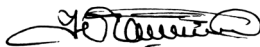
Захист дисертації відбудеться 26 листопада 2016 р. о 12.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.04 в залі Вченої ради Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: м. Одеса, вул. Піонерська, 2.

Автореферат розіслано 25 жовтня 2016 р.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради

Ю.В. Чайковський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В ХХІ столітті одним з основних інтересів будь-якої держави залишається підтримання власної безпеки та безпеки своїх громадян. Відповідна політика європейських країн визначається двома основними тенденціями. По-перше, це зміна характеру загроз. Ризик виникнення військових конфліктів в Європі практично зведено нанівець, натомість загрозу становлять такі невійськові чинники як нелегальна міграція, транснаціональна організована злочинність, тероризм, тощо. По-друге, в рамках моделі кооперативної безпеки європейські держави прагнуть до об'єднання своїх зусиль у боротьбі з можливими загрозами та їх усунення «на далеких підступах» до кордонів Європейського Союзу. Зацікавленість в недопущенні появи загроз безпеці безпосередньо в ЄС, або на його кордонах, зумовила новий підхід до безпеки Європейського Союзу, який полягає у допомозі сусіднім державам в подоланні криз, розв'язанні конфліктів та усуненні будь-яких наявних чи потенційних джерел небезпеки. Одним з найважливіших географічних напрямків такої діяльності ЄС після розширення в 2004 році став регіон Східної Європи, у тому числі, Україна та Молдова.

В якості інструменту допомоги сусіднім країнам у подоланні криз та усуненні загроз безпеки ЄС використовує спеціальні місії, що розгортаються в рамках спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС. Вони мають різну форму, але завжди спрямовані на усунення конкретної безпекової проблеми у цільовому регіоні. Однією з перших таких місій стала Місія з прикордонної допомоги Україні та Молдові (EUBAM), розгорнута в 2005 році для допомоги обом країнам у вирішенні та подоланні наслідків Придністровського конфлікту. За більше ніж десять років діяльності EUBAM допомагала прикордонним та митним службам України та Молдови у впровадженні найкращих європейських практик управління кордонами, організовувала навчання та професійну перепідготовку фахівців відповідних служб, слугувала інструментом, за допомогою якого ЄС надавав матеріальну підтримку Україні та Молдові, консультувала сторони в питаннях боротьби з організованою злочинністю та контрабандою, сприяла політичному розв'язанню Придністровського конфлікту. Наразі Місія продовжує працювати та значимість її діяльності зростає у зв'язку з сучасним російсько-українським конфліктом, що породив нові виклики безпеці як України, так і всієї Європи.

Попри значущість діяльності Місії EUBAM для України, та взагалі роль, що відіграє інститут спеціальних місій в спільній політиці безпеки та оборони ЄС, дослідження правового регулювання діяльності спеціальних місій ЄС в цілому та місії EUBAM зокрема, відсутні. Окремі питання, пов'язані з правовим регулюванням ведення спільної політики безпеки та оборони ЄС та спеціальних місій як інструменту цієї політики

висвітлювалися в роботах Й. ван Акера (J. van Acker), О. О. Грінєнка, Х. Куровської (H. Kurowska), Ф. Наєрта (F. Naert), Н. Попєску (N. Popescu), А. Сарі (A. Sagi). Водночас, комплексні дослідження правових аспектів діяльності спеціальних місій ЄС в цілому та зокрема Місії EUBAM відсутні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано у відповідності до планів наукових досліджень Національного університету «Одеська юридична академія» «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку української державності та права» (державний реєстраційний номер 011U0006H) на 2011–2015 рр. та «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116U001842) на 2016–2020 рр. Тема дисертаційного дослідження є складовою частиною наукових досліджень кафедри права Європейського Союзу і порівняльного правознавства Національного університету «Одеська юридична академія» «Діалог сучасних правових систем. Адаптація правової системи України до європейського права» на 2011–2015 рр.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційного дослідження є розв'язання наукового завдання, що полягає у виявленні правових основ діяльності місій Європейського Союзу на прикладі Місії Європейського Союзу з прикордонної допомоги Молдові та Україні.

Виходячи з поставленої мети, у дослідженні поставлено такі задачі:
виявити концептуальні основи діяльності спеціальних місій ЄС в рамках спільної зовнішньої та безпекової політики Європейського Союзу;
розглянути основи регулювання діяльності спеціальних місій в міжнародному праві;
встановити особливості правового регулювання діяльності спеціальних місій в праві Європейського Союзу;
окреслити інституційні аспекти організації спеціальних місій ЄС;
простежити історію заснування та діяльності спеціальних місій ЄС в Україні;

окреслити правові основи діяльності, структуру та повноваження Місії EUBAM;

розглянути вплив Європейської політики сусідства на створення та діяльність Місії EUBAM;

виявити правові аспекти участі Місії EUBAM у боротьбі з контрабандою та нелегальною міграцією;

встановити характер та ступінь участі Місії EUBAM у впровадженні в Україні практики інтегрованого управління кордонами;

дослідити правові питання участі Місії EUBAM в розв'язанні Придністровського конфлікту.

Об'єктом дисертаційного дослідження є правові засади діяльності спеціальних місій ЄС.

Предметом дисертаційного дослідження є правове регулювання діяльності місій Європейського Союзу на прикладі Місії Європейського Союзу з прикордонної допомоги Молдові та Україні.

Методи дослідження. З урахуванням практичної відсутності попередніх досліджень правових основ діяльності спеціальних місій ЄС в цілому, та зокрема діяльності Місії з прикордонної допомоги Україні та Молдові, в роботі першочергово використовувалися емпіричні методи дослідження документів та текстів, що дозволили встановити фактичні обставини та правові основи діяльності Місії EUBAM. Особливе значення емпіричні методи мали для Розділу 3, в якому досліджено практичну діяльність Місії EUBAM на підставі її щорічних звітів. Отримана завдяки емпіричним методам інформація досліджувалася за допомогою загальнонаукових методів дедукції та індукції. Перший дозволив дослідити діяльність спеціальних місій ЄС як прояв спільних політик ЄС, в тому числі, зовнішньої та безпекової політики, політики безпеки та оборони та європейської політики сусідства (підрозділи 1.1. та 2.3.). Завдяки другому стало можливим узагальнити практику діяльності Місії EUBAM та виявити у ній прояви реалізації певних політик ЄС (підрозділи 2.2, 3.1, 3.2, 3.3). Велике значення для роботи мав історичний метод, який дозволив, з одного боку, простежити умови та фактичні обставини розгортання та діяльності спеціальних місій ЄС, в тому числі, Місії EUBAM (підрозділи 1.1, 1.2), а з іншого – простежити еволюцію практики діяльності спеціальних місій ЄС та Місії EUBAM (підрозділи 3.1, 3.2, 3.3). В роботі застосовувалися методи герменевтики, за допомогою яких здійснювалося тлумачення текстів з метою встановлення їхнього змісту, значення окремих термінів та понять (підрозділи 1.1, 1.2, 2.2, 2.3, 3.2). Методи порівняльного правознавства дозволили співставити право ЄС та національне право України, виявити невідповідність між ними та встановити напрямки їх подальшої гармонізації, якій може сприяти діяльність EUBAM (підрозділи 3.1, 3.2).

Теоретичною основою дисертаційного дослідження стали праці вітчизняних та зарубіжних вчених, що розробляють проблеми правового забезпечення спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС (Л. О. Бабиніної, О. В. Буторіної, О. К. Вишнякова, М. Гердена, О. М. Гладенка, Л. М. Ентіна, Г. Кілля (G. Quille), В. І. Муравйова, Д. О. Новікової, Ю. А. Слюсаренка, С. В. Уткіна, В. Т. Шатуна, А. С. Шелудченкової, Д. Р. Шпака), правового забезпечення діяльності спеціальних місій ЄС (А. Благовещенського, О. О. Гріненка, Ф. Наерта (F. Naert), Р. Ришковського, А. Сарі (A. Sari) та діяльності Місії ЄС з прикордонної допомоги Україні та Молдові (Я. ван Акера, С. П. Герасимчука, Д. Ісаченко, В. В. Коцура, Х. Куровської (H. Kurowska), Н. Попеску (N. Popescu). Важливо підкреслити, що остання група дослідників розглядає діяльність EUBAM, переважно, з політологічної точки зору, в той час як дослідження правової природи такої діяльності відсутні як в Україні, так і за кордоном.

Нормативну основу дисертації склали універсальні та регіональні міжнародні договори, акти Європейського Парламенту, Європейської Комісії й інших органів ЄС, закони та підзаконні акти України. *Емпіричну базу* дослідження утворили щорічні та тематичні звіти Місії EUBAM, звіти прикордонних та митних служб України, Молдови та країн ЄС, доповіді щодо діяльності спеціальних місій ЄС в Україні та інших державах.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що вперше в Україні на монографічному рівні досліджено правове регулювання діяльності місій Європейського Союзу на прикладі Місії Європейського Союзу з прикордонної допомоги Молдові та Україні.

Наукова новизна полягає у таких основних положеннях:

уперше:

проведене комплексне дослідження міжнародно-правового регулювання розгортання та діяльності спеціальних місій ЄС, визначено особливості такого регулювання на рівнях міжнародного права, права Європейського Союзу та національних законодавств, розкрито сутність спеціальних місій ЄС як особливого інструменту реалізації політик Союзу, в тому числі спільної зовнішньої та безпекової політики, спільної політики безпеки та оборони, європейської політики сусідства, продемонстровано механізми створення та управління спеціальними місіями Європейського Союзу;

доведено, що правове регулювання діяльності спеціальних місій ЄС має подвійну природу, та здійснюється у відповідності до норм міжнародного права у відносинах між ЄС та країною перебування місії та у відповідності до права ЄС у відносинах між Союзом та Місією;

продемонстровано вплив діяльності Місії EUBAM на правове регулювання діяльності прикордонних та митних служб України та Молдови, зокрема, показано яким чином Місія сприяла вдосконаленню правового регулювання та організації боротьби з контрабандою та нелегальною міграцією на українсько-молдовському кордоні, а також розробці правових основ і впровадженню в Україні європейської концепції інтегрованого управління кордонами.

удосконалено:

напрацювання щодо розмежування спільної зовнішньої та безпекової політики та спільної політики безпеки і оборони ЄС, а саме показано відмінність між цими політиками і з правової точки зору обґрунтовано необхідність відокремлення СПБО від СЗБП, а також окреслено значення спеціальних місій для реалізації обох політик;

положення щодо правового регулювання реалізації європейської політики сусідства, а саме, щодо форм участі ЄС у врегулюванні конфліктів, показано відмінності між формами реалізації політики на південних кордонах ЄС (переважно односторонніми) та реалізації політики на східних кордонах ЄС, де відповідні заходи оформлюються двосторонніми

угодами та передбачають взаємовигідне співробітництво Союзу з сусідніми країнами;

набули подальшого розвитку:

положення щодо регулювання діяльності спеціальних місій в міжнародному праві, зокрема показано звичайний характер Нью-Йоркської конвенції про спеціальні місії 1969 року та визначено механізм застосування звичайних норм, відображених у Конвенції, у відносинах між Україною як державою та ЄС як міжнародною організацією, що формально не є і не може бути стороною Конвенції;

теоретичні розробки щодо правових аспектів врегулювання Придністровського конфлікту, а саме щодо змін до правового регулювання діяльності прикордонних та митних відомств України та Молдови, внесених за ініціативою Місії ЄС з прикордонної допомоги.

Практичне значення одержаних результатів полягає в дослідженні правового регулювання діяльності спеціальних місій ЄС на прикладі Місії з прикордонної допомоги Україні та Молдові. Основні положення, висновки та рекомендації дослідження можуть бути використані: *у науково-дослідній роботі* – з метою подальшого дослідження правових аспектів діяльності спеціальних місій ЄС та зокрема Місії ЄС з прикордонної допомоги Україні та Молдові; *у навчальному процесі* – для викладання курсів «Міжнародне право», «Право Європейського Союзу» та спеціальних курсів, наприклад, «Право міжнародних організацій» та ін., при розробці методичних рекомендацій, коментарів, навчальних посібників; *у нормотворчій та правозастосовній діяльності* – при розробці проектів міжнародних договорів та законодавчих актів, підзаконних актів, зокрема щодо управління кордонами, а також при вирішенні питань щодо участі України та окремих органів України в заходах, які здійснюються Європейським Союзом та Місією EUBAM.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконане здобувачем особисто, всі результати даної роботи, сформульовані в ній положення, висновки та рекомендації ґрунтуються на особистих дослідженнях автора.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження були обговорені на кафедрі права Європейського Союзу та порівняльного правознавства та кафедрі міжнародного права та міжнародних відносин Національного університету «Одеська юридична академія». Основні результати наукового дослідження оприлюднені на міжнародних та національних науково-практичних конференціях: Міжнародна науково-практична конференція «Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку України» (м. Одеса, 15-16 травня 2015 р.); Всеукраїнська наукова конференція, присвячена пам'яті проф. Вишнякова Олександра Костянтиновича «Правові проблеми цивілізаційного вибору України» (м. Одеса,

6 листопада 2015 р.); Науково-практичний симпозіум, присвячений 15-річчю міжнародного дня мігранта та 25-річчю міжнародної конвенції про захист прав усіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей «Міграційна політика ЄС: стан, виклики та перспективи» (м. Одеса, 18 грудня 2015 р.); Міжнародний науково-практичний конференції «Актуальні проблеми прав людини, держави та вітчизняної правової системи» (м. Дніпропетровськ, 1-2 квітня 2016 р.).

Публікації. Основні положення дисертації відображено у 13 публікаціях, у тому числі у 6 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, одна з яких – у зарубіжному періодичному виданні, та 5 тезах доповідей на наукових та науково-практичних конференціях.

Структура дисертації зумовлена метою та задачами дослідження і складається зі вступу, 3 розділів, що містять 10 підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 202 сторінки, із них основного тексту – 168 сторінок, список використаних джерел нараховує 259 найменувань та розміщений на 34 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність і рівень наукової розробки теми дисертаційного дослідження, її зв'язок із науковими програмами. Визначено об'єкт, предмет, методи, мету й завдання дослідження. Розкрито основні елементи наукової новизни, встановлено практичну цінність одержаних результатів. Наведено дані щодо апробації результатів та їх опублікування.

Розділ перший «Теоретичний аналіз правового регулювання діяльності спеціальних місій» складається з чотирьох підрозділів, в яких охарактеризовано регулювання діяльності спеціальних місій в міжнародному праві.

У **підрозділі 1.1. «Спільна зовнішня та безпекова політика ЄС як політична та концептуальна основа діяльності спеціальних місій ЄС»** встановлюється зміст зовнішньої та безпекової політики ЄС як основи створення та діяльності спеціальних місій ЄС.

Визначається, що СЗБП ЄС пройшла тривалий період формування від об'єднання Великої Британії та Франції проти можливого відновлення німецького мілітаризму наприкінці сорокових років XX століття до формування цілісної європейської оборонної ідентичності.

Простежено розвиток СЗБП ЄС, основи якої були закладені Маастрихтським договором, яким було вперше впроваджено єдиний інструментарій, що дозволяв Союзу вести таку політику, зокрема механізми спільних позицій та спільних дій, що формуються та здійснюються Радою ЄС. Амстердамський договір завершив формування СЗБП саме як єдиної політики ЄС та доповнив її інструментарій механізмом спільних стратегій, що, на відміну від спільних позицій та дій, були інструментами тривалого

застосування та дозволяли розгортати цілі проекти та програми. Також Амстердамський договір закріпив можливості для розгортання спільних оперативних спроможностей Євросоюзу як в цивільній, так і у військовій сферах. Формування політики було продовжено Лісабонським договором, який додав обов'язок взаємодопомоги для держав-членів ЄС, а також принцип солідарності у боротьбі з внутрішніми та зовнішніми загрозами.

Продемонстровано механізм проведення СЗБП, що склався після набрання чинності Лісабонським договором, визначено порядок прийняття рішень та ланцюжок підпорядкування від Ради ЄС, як політичного органу, через Високого представника ЄС з питань СЗБП, як основного виконавчого органу ЄС, та до конкретних виконавчих органів. Водночас, робиться висновок, що цей ланцюжок підпорядкування залишається недостатньо визначеним та є суперечливим через відсутність єдиного механізму прийняття рішень та надмірну залежність від політичної волі держав-членів.

У підрозділі 1.2. «Регулювання діяльності спеціальних місій в міжнародному праві» визначено особливості регулювання порядку створення, діяльності та припинення спеціальних місій за загальним міжнародним публічним правом.

Доводиться, що норми міжнародного права щодо спеціальних місій є звичаєвими та здавна усталеними в міжнародному публічному праві, оскільки спеціальні місії, або ж місії *ad hoc* є найдавнішою формою дипломатії. Відображенням цих звичаєвих норм можна вважати Нью-Йоркську Конвенцію про спеціальні місії 1969 року, що не отримала широкого міжнародного визнання державами, однак розглядалася як звичаєве право вже на момент розробки. Даним документом встановлюються положення щодо порядку направлення спеціальних місій, їхнього прийняття, цілей та завдань діяльності, привілеїв та імунітетів персоналу, відносин з приймаючою державою, порядку припинення діяльності місії.

Зазначається, що Нью-Йоркська Конвенція застосовується виключно у відносинах між державами та не передбачає можливості направлення спеціальної місії міжнародною організацією, що формально перешкоджає її застосуванню у відносинах з ЄС. Однак, фактично вона застосовується у відносинах між Союзом та державами, що є учасниками Конвенції. Оскільки Україна є учасницею Конвенції, її положення слід вважати дійсними у відносинах Україна – ЄС.

У підрозділі 1.3. «Правові засади регулювання діяльності спеціальних місій Європейського Союзу» встановлюються особливості правового регулювання діяльності спеціальних місій за правом Європейського Союзу.

Доводиться, що спеціальні місії виступають інструментом ЄС для врегулювання кризових ситуацій, що можуть мати потенційний вплив на безпеку Союзу. Рішення щодо їхнього розгортання приймає Рада ЄС,

якій відповідні повноваження надані Договором про Європейський Союз. Це рішення, зазвичай, приймається у формі спільної дії, якою визначаються завдання місії, ініціюється розробка плану та визначається командування операцією, окреслюються географічні межі діяльності майбутньої місії, визначаються умови участі в складі Місії третіх держав, визначаються умови фінансування місії. Іншим документом, що регулює статус спеціальних місій ЄС, є угода між Союзом та державою, на території якої заплановано розгорнути місію. Форма такої угоди залежить від мети та характеру діяльності місії.

Підкреслюється, що право ЄС виступає щодо його місій як спеціальне право та як частина загального міжнародного права спеціальних місій. Водночас, аналіз статутних документів ЄС дозволяє зробити висновок, що в аспектах, які стосуються відносин між Союзом та третіми державами, перевагу має загальне міжнародне право, а, отже, воно має переважну силу і щодо спеціальних місій ЄС.

У підрозділі 1.4. «Інституційні аспекти організації спеціальних місій ЄС» на конкретних прикладах розглядається правове регулювання інституційної організації спеціальної місії ЄС.

Демонструється, що географічний розподіл місій ЄС визначається його баченням власного місця в архітектурі світової безпеки, а також характеру загроз для самого Союзу. Місії розгортаються в регіонах, за які Союз відчуває себе «відповідальним», або в таких, де відбуваються потенційно небезпечні для Союзу кризи. Кризи та конфлікти на пострадянському просторі відповідають обом цим критеріям, отже, цей регіон є для Союзу пріоритетним, що призводить до розгортання в ньому ряду спеціальних місій ЄС.

Показано, що інституційний та організаційний характер місій визначаються їх завданнями з кризового врегулювання, такими як допомога у відновленні верховенства закону та правоохоронних структур (поліцейські місії), допомога у налагодженні співробітництва на кордоні (прикордонні місії), допомога в пост-конфліктному врегулюванні (спостережні місії). Простежуються особливості структури місій ЄС та порядок підпорядкування органам Союзу.

Розділ другий «Правове регулювання діяльності спеціальної місії Європейського Союзу з прикордонної допомоги Молдові та Україні (EUBAM)» містить три підрозділи, в яких розглянуті історія створення та правові основи діяльності Місії EUBAM в Україні, а також значення Місії в світлі європейської політики сусідства.

У підрозділі 2.1. «Становлення та діяльність спеціальних місій ЄС в Україні» простежено історико-правові передумови для створення Місії з прикордонної допомоги Молдові та Україні, а також порівняно ці умови з умовами розгортання Консультативної місії ЄС з реформування сектору цивільної безпеки.

Визначено дві історичних передумови створення Місії EUBAM – наявність замороженого конфлікту у Придністров'ї та наближення Євросоюзу впритул до кордонів України та Молдови внаслідок розширення в 2004 та 2007 роках. Встановлено правові передумови, такі як розширення інструментарію спільної політики безпеки та оборони ЄС, а також досягнення домовленості між Україною, Молдовою та ЄС щодо розгортання Місії. У свою чергу, така угода стала можливою з появою реальної перспективи членства України в ЄС після укладання між цими державами та Євросоюзом планів дій, якими було встановлено обов'язок тристороннього співробітництва у розв'язанні Придністровського конфлікту.

Показано значення діяльності Місії як консультативно-технічного органу для розвитку прикордонних та митних служб України та Молдови, а також для розв'язання Придністровського конфлікту, що підтверджується неодноразовим продовженням мандату Місії та постійним розширенням її повноважень. З консультативно-технічного органу Європейської Комісії EUBAM перетворилася на орган ЄС, за допомогою якого здійснюється постійне спостереження та контроль за прогресом України та Молдови в імплементації європейських підходів до управління кордонами, а також щодо розв'язання Придністровського конфлікту.

У **підрозділі 2.2. «Правові підстави функціонування Місії EUBAM»** окреслено правове регулювання діяльності EUBAM як одного з інструментів в рамках механізму швидкого реагування ЄС (EU Rapid-Reaction Mechanism). Проаналізовано положення Меморандуму про взаєморозуміння між Україною, Молдовою та ЄС, на підставі якого було розгорнуто Місію. Вказано на особливості правового статусу самої Місії та її персоналу, що фактично прирівняний до дипломатичного. Визначено еволюцію цілей, завдань та функцій Місії від 2005 року, коли було прийнято Меморандум через 2010 рік, коли завдання Місії були доповнені та розширені і до 2015 року, коли було внесено зміни до Меморандуму, які стали відображенням досягнутого прогресу та поставили нові завдання.

У **підрозділі 2.3. «Місія EUBAM в реалізації Європейської політики сусідства: правовий ракурс»** розглянуто вплив європейської політики сусідства на створення та діяльність Місії EUBAM.

Доведено, що створення Місії EUBAM в тому вигляді, в якому вона існує, стало можливим саме завдяки Європейській політиці сусідства. Ця політика передбачала врахування інтересів не лише Союзу, але й держави, з якою у Союзу існують відносини, особливо якщо ця держава має перспективу членства в ЄС. В останньому випадку спільним інтересом сторін стає приведення законодавства та політик держави у відповідність до європейських стандартів. Саме через цей інтерес Місія EUBAM була наділена повноваженнями щодо допомоги прикордонним та митним органам України та Молдови у приведенні їх практик у відповідність до європейських.

Визначено, що повноваження Місії обумовлені двома компонентами Європейської політики сусідства – економічним та безпековим. Проявом економічного компоненту стали повноваження Місії щодо допомоги та консультування в організації руху товарів на придністровській ділянці україно-молдовського кордону, боротьбі з контрабандою, вдосконалення діяльності прикордонних та митних органів. Проявом безпекового компоненту стали повноваження Місії щодо моніторингу зусиль сторін в розв’язанні придністровського конфлікту.

Розділ третій «Основні напрямки функціонування місії EUBAM: правовий аспект» складається з трьох підрозділів, у яких розглянуто практичну діяльність EUBAM за окремими напрямками, її правове регулювання та вплив на розвиток правової системи України.

У підрозділі 3.1. «Участь Місії EUBAM у боротьбі з контрабандою та нелегальною міграцією» досліджені правові аспекти участі Місії у боротьбі з контрабандою та нелегальною міграцією на українсько-молдовському кордоні.

Визначено, що саме загроза контрабанди наркотичних речовин, зброї, торгівля людьми та нелегальна міграція стали вирішальним поштовхом до розгортання ЄС Місії з прикордонної допомоги Україні та Молдові. Попри те, що ці побоювання виявилися перебільшеними, діяльність EUBAM дозволила виявити інші загрози, наприклад, товарну контрабанду.

Окреслено порядок та характер участі Місії в подоланні виявлених загроз. Така участь відбувається шляхом консультування відповідних служб України та Молдови, надання їм допомоги в обміні інформацією та налагодженні інформаційного обміну з прикордонними та митними службами країн ЄС, дослідження та консультування прикордонних та митних служб України та Молдови щодо характеру загроз. Іншим механізмом виступає діяльність спеціальних груп EUBAM, що здійснюють комплексну підтримку прикордонних та митних служб у боротьбі з конкретними видами контрабанди (наркотичних речовин, автомобілів, тютюну, зброї). Третім механізмом є підтримка прикордонних та митних служб у проведенні комплексних операцій з контролю на кордоні.

У підрозділі 3.2. «Участь Місії EUBAM у впровадженні практики інтегрованого управління кордонами», досліджується поняття інтегрованого управління кордонами, особливості його впровадження в Україні та вплив EUBAM на таке впровадження.

Розглянуто поняття інтегрованого управління кордонами так, як воно визначається Всесвітньою митною організацією та Європейським Союзом. Підкреслюється, що безпека власних кордонів ЄС може бути найкращим чином забезпечена лише за умови підвищення безпеки на кордонах його безпосередніх сусідів, чим зумовлюється інтерес Союзу у розповсюдженні власних практик управління кордонами у найближчих до його кордону країнах.

Доведено, що EUBAM стала основним інструментом ЄС, за допомогою якого відбувалося впровадження в Україні європейської практики інтегрованого управління кордонами. Продemonстровано, що вплив EUBAM в цьому питанні не обмежувався придністровською ділянкою українсько-молдовського кордону, а мав загальнодержавний характер, в тому числі, щодо визначення існуючих проблем в управлінні кордонами, розробки Концепції інтегрованого управління кордонами, а також окремих положень Митного кодексу України. Крім того, Місія здійснювала та продовжує здійснювати навчання співробітників прикордонних та митних служб, сприяючи застосуванню концепції інтегрованого управління кордонами на практиці.

У *підрозділі 3.3. «Участь Місії EUBAM в розв'язанні Придністровського конфлікту»*, розглянуто характер участі EUBAM у вирішенні конфлікту у Придністров'ї та подоланні його наслідків.

Підкреслюється, що Місія EUBAM не є миротворчою та не може прямо впливати на розв'язання конфлікту. Водночас, її мандат передбачає можливість сприяти розв'язанню конфлікту непрямым чином, в першу чергу, через підтримку зусиль з «прив'язки» економіки невизнаного Придністров'я до економіки Молдови. Заборона пропуску через митний кордон України та Молдови товарів з Придністров'я окрім тих, що були вироблені підприємствами, офіційно зареєстрованими в Молдові, посприяла введенню придністровського бізнесу до молдавського правового поля. EUBAM при цьому виконувала контрольну функцію, не дозволяючи прикордонним та митним відомствам ухилятися від виконання обов'язку з контролю походження товарів та зменшуючи корупційні ризики.

Охарактеризовано участь Місії в політичному врегулюванні конфлікту через заходи зміцнення довіри. Підкреслюється, що хоча на даний момент миротворчий процес в Придністров'ї призупинено через агресію Російської Федерації проти України, напрацювання Місії щодо реалізації заходів зі зміцнення довіри можуть бути використані в подальшому в разі відновлення миротворчого процесу.

ВИСНОВКИ

1. Діяльність спеціальних місій Європейського Союзу є частиною Спільної зовнішньої та безпекової політики та Спільної політики безпеки та оборони ЄС. Зі створенням Західноєвропейського Союзу, ЄС та появою Спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС та Спільної політики безпеки і оборони ЄС, можна говорити про появу самостійної європейської безпекової ідентичності, що остаточно виокремилася з набуттям чинності Лісабонським договором та завершенням формування СПБО та СЗБП як самостійних політик. Ця ідентичність включає в себе військовий та цивільний компонент. Вона передбачає постійне структурне

співробітництво країн-членів ЄС, зокрема спеціалізацію держав в роботі над спільною безпекою в залежності від їх оперативних можливостей. Діяльність ЄС зі зміцнення власної безпеки полягає в утриманні загроз подалі від кордонів Союзу через участь в розв'язанні конфліктів та кризовому менеджменті, а також шляхом надання допомоги державам-сусідам та іншим державам і регіонам, проблеми в яких можуть становити загрозу для ЄС. В такій своїй діяльності Союз зберігає особливі відносини співробітництва з іншими безпековими організаціями, зокрема ООН, ОБСЄ та НАТО. Однією з форм такої діяльності Союзу є створення спеціальних місій ЄС із завданням сприяти пом'якшенню чи розв'язанню конфліктів, що потенційно можуть загрожувати безпеці Євросоюзу.

2. У міжнародних відносинах спеціальні місії є найдавнішою формою дипломатії, Нью-Йоркська Конвенція ООН про спеціальні місії, хоча і ратифікована незначною кількістю держав, відображає усталені міжнародні звичаї щодо права спеціальних місій. Конвенція формально застосовується виключно до відносин між державами, однак фактично її норми використовуються ЄС щодо країн, які є сторонами Конвенції. Оскільки Україна є стороною Конвенції, її норми застосовні у відносинах нашої держави та Євросоюзу. Можна говорити і про розвиток права спеціальних місій ЄС як окремого інституту європейського права. Воно постає з практики заснування та діяльності спеціальних місій ЄС та є регіональним варіантом загального міжнародного права спеціальних місій. Дослідження наявних положень міжнародного права щодо спеціальних місій, зокрема Нью-Йоркської Конвенції, демонструє, що більшість відображених у ній звичаєвих норм (щодо завдань, початку і припинення повноважень, привілеїв та імунітетів, тощо) фактично застосовуються до інституту спеціальних місій ЄС. Угодами між Європейським Союзом та третіми державами відповідні норми (наприклад, щодо імунітетів), лише модифікуються та пристосовуються до конкретних обставин.

3. Діяльність спеціальних місій ЄС є однією з основних форм ведення Євросоюзом зовнішньої та безпекової політики. Остання передбачає не тільки боротьбу з існуючими загрозами, але в більшій мірі запобігання формуванню таких загроз та зупинення їх «на дальніх підступах» до кордонів ЄС. Важливим компонентом такої політики є операції з кризового менеджменту, для здійснення якого і створюються спеціальні місії в регіонах наявних, потенційних або заморожених конфліктів, таких як Придністров'я, Північна Африка, Близький Схід, тощо. Через такі місії ЄС намагається допомогти самим державам, що зіткнулися з кризою, у відновленні верховенства права, дієздатних інститутів, подоланні наслідків конфліктів, тощо. Діяльність зі створення та керівництва спеціальними місіями мала суттєве значення для формування юридичної особи Союзу та його правосуб'єктності, адже Місії створювалися від імені Союзу ще до моменту набрання чинності Лісабонським договором, яким було заявлено про окрему правосуб'єктність ЄС.

4. Можна виділити три рівні правового регулювання діяльності спеціальних місій ЄС: загальносоюзний, міжнародний та двосторонній (договорами з державою, в якій розгортається спеціальна місія). Географічно місії розподіляються виходячи з потреб захисту інтересів ЄС. Основна увага тут приділяється Балканам та пострадянським країнам. Водночас, безпекова політика ЄС сягає і більш віддалених частин світу, внаслідок чого поліцейські місії Союзу були розгорнуті в регіонах Африки та Далекого Сходу. Правові та інституційні основи розгортання Місій, однак, залишаються невизначеними та визначаються окремо для кожного випадку. В такий спосіб Євросоюз намагається підтримувати гнучкість власної політики. Сильними сторонами такого підходу є швидкість розгортання операцій та місій, високий професіоналізм персоналу ЄС, позитивне сприйняття діяльності місій світовою спільнотою та окремими країнами через гарний імідж ЄС. Слабкими ж слід вважати недостатню ефективність таких операцій та місій в довготривалій перспективі, надмірну бюрократичність процесу прийняття рішень та неузгодженість з іншими напрямками зовнішньополітичної діяльності ЄС. Ці проблеми можна частково подолати шляхом уточнення процедур взаємодії між Радою ЄС та Комітетом з питань політики та безпеки.

5. Розгортання Місії ЄС з прикордонної допомоги Молдові та Україні слід розглядати як одне з рішень, запропонованих ЄС в рамках спільної зовнішньої та безпекової політики у зв'язку з конфліктом у безпосередній близькості до кордону Союзу. Після великого розширення 2004 року та з урахуванням перспективи розширення 2007, ЄС не міг більше залишатися стороннім спостерігачем конфлікту в Придністров'ї. Розв'язання цього конфлікту стало одним з пріоритетів взаємодії Союзу з Україною та Молдовою, відображеним у відповідних планах дій. Водночас, швидке розв'язання конфлікту було неможливим через позицію невизнаної ПМР та Російської Федерації. В таких умовах ЄС міг лише домагатися пом'якшення негативного впливу конфлікту, а розгортання EUBAM було основним заходом, спрямованим на таке пом'якшення. Спочатку цілі та повноваження Місії були обмежені, однак постійно розширювалися з моменту заснування і до 2015 року. Місія перетворилася з інструменту Європейської Комісії на інструмент всього Союзу в цілому.

6. Меморандум про взаєморозуміння між Молдовою, Україною та ЄС став правовою основою діяльності Місії EUBAM, однак викладені в ньому загальні та конкретні цілі діяльності Місії не є статичними. Вони змінювалися і розвивалися у часі зі змінами зовнішніх обставин, а також корегувалися в процесі руху Місії до виконання її цілей. Такі загальні завдання як допомога в розв'язанні Придністровського конфлікту, підтримка реформування національних прикордонних та митних служб, моніторинг придністровської ділянки кордону розширювалися по мірі перетворення самої EUBAM з локального відносно короткострокового проекту на проект більш тривалий та глобальний, такий, що охоплював все більше аспектів

транскордонного співробітництва. Хоча початкові цілі місії залишаються незмінними, зростає кількість напрямків, за якими проводиться реалізація даних цілей: від простого моніторингу кордону Місія перейшла до спільних операцій з прикордонного контролю з партнерськими службами України та Молдови, від консультування партнерських служб завдання Місії розширилися до навчання та тренування персоналу цих служб, від спостереження за ходом розв'язання конфлікту у Придністров'ї завдання EUBAM розширилися до допомоги у налагодженні контактів між сторонами та залізничного сполучення між територіями, тощо.

7. Розгортання Місії EUBAM стало можливим в рамках європейської політики сусідства, що була започаткована в 2004 році. Одним з інструментів цієї політики, що передбачала створення зони добробуту навколо ЄС з метою підвищення власної безпеки Союзу, стали спеціальні місії. Діяльність таких місій має два компоненти: економічний та безпековий. Для Місії EUBAM економічний компонент полягає у врегулюванні проблем, пов'язаних з експортом товарів з невизнаної ПМР та економічний прив'язці ПМР до Молдови. З безпекової точки зору, EUBAM допомогла ідентифікувати наявні на українсько-молдовському кордоні загрози (торгівля людьми, наркотиками, товарна контрабанда, тощо), та покращити діяльність митних та прикордонних служб України та Молдови, а отже і безпеку сусідніх країн ЄС.

8. Розгортання Місії EUBAM на кордоні України та Молдови стало відповіддю на загрози безпеці Союзу, що походили з регіону Придністровського конфлікту. Місія стала першим успішним випробуванням нового інструменту політики Союзу, довела його дієвість та сприяла розгортанню подібних місій в інших регіонах. Діяльність EUBAM дозволила встановити чітку картину нелегальної активності на кордонах невизнаної ПМР, що дозволило підвищити можливості прикордонних та митних служб шляхом децентралізації, підвищення ефективності та підготовки окремих службовців. Місія також змогла виявити недоліки в українському та молдовському законодавствах. Поради експертів Місії були взяті до уваги при розробці законодавчих актів в Україні, в тому числі, нового Митного кодексу та низки підзаконних актів, що дозволило впровадити прогресивні європейські підходи до діяльності прикордонної та митної служби.

9. Найважливішим досягненням Місії стала її практична участь у впровадженні в Україні системи інтегрованого управління кордонами. Європейська допомога в цьому питанні була зумовлена потребами самого Союзу, чия безпека залежала від безпеки кордонів сусідніх держав, особливо в регіонах із замороженими конфліктами. Для впровадження системи в Україні, ЄС використав механізми EUBAM. Відповідна діяльність Місії дозволяє говорити про її загальнодержавний вплив та значення, адже поради та допомога надавалися стосовно всього українського кордону в цілому, а не тільки його придністровської ділянки. Діяльність EUBAM щодо

впровадження ІУК можна поділити на три напрямки: технічна допомога, допомога у навчанні та допомога у створенні законодавчої бази. З технічної точки зору, підготовка до застосування ІУК була завершена вже в 2010 році. Більш складним завданням стала професійна перепідготовка та навчання фахівців прикордонної та митної служб. З цим завданням вдалося впоратися завдяки активному ознайомленню цих фахівців з європейським досвідом через навчальні візити, конференції, семінари та тренінги. Консультації Місії мали подекуди визначальний вплив на реформування українського митного законодавства, особливо у розробці нової Концепції інтегрованого управління кордонами та Стратегії розвитку Державної митної служби.

10. Місія EUBAM активно сприяє розв'язанню придністровського конфлікту. Основним способом досягнення цієї мети є поступове економічне прив'язування невизнаної ПМР до Молдови через законодавчу діяльність, що має економічний ефект. Підхід Місії полягає не в придушенні нелегальної економічної активності у Придністров'ї, а в її легалізації через введення до правового поля Молдови. Надані Місією за результатами перших місяців роботи поради допомогли Молдові у розробці відповідних законодавчих змін, що довели свою успішність у наступні роки. Іншим способом економічної прив'язки ПМР до Молдови є відновлення транспортних коридорів, що проходять через Придністров'я. Що стосується безпосереднього сприяння політичному врегулюванню, Місія виступає представником ЄС під час проведення переговорів у форматі 5+2, а також організовує заходи зі зміцнення довіри між посадовцями з обох боків Дністра. Наразі зусилля Місії та результати переговорного процесу в цілому суттєво змарновані агресивними діями РФ проти України, однак можна говорити про те, що основи та передумови для політичного врегулювання конфлікту зберігаються, а напруження EUBAM матимуть вплив на таке врегулювання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у фахових періодичних виданнях:

1. Ковальская В. В. Миссия европейского союза по оказанию пограничной помощи Молдове и Украине: международно-правовые основы создания и функционирования / В. В. Ковальская // Юридичний вісник. 36. наукових праць. – Одеса: «Юридична література». – 2015. – № 2. – С. 179-183.
2. Ковальська В. В. Організація спеціальних місій ЄС: інституційний аспект / В. В. Ковальська // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2015. – № 5. – Том 4. – С. 142-146.
3. Ковальська В. В. Нормативно-правове регулювання діяльності спеціальних місій Європейського Союзу / В. В. Ковальська // Науковий

вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. – 2015. – № 16. – С. 126-129.

4. Ковальська В. В. Місія EUBAM в аспекті європейської політики сусідства / В. В. Ковальська // Юридичний вісник. Зб. наукових праць. – Одеса: «Юридична література». – 2015. – № 4. – С. 145-149.

5. Ковальська В. В. Регулювання діяльності спеціальних місій в міжнародному праві / В. В. Ковальська / Прикарпатський юридический вестник. – 2015. – № 2 (8). – С. 21-25.

6. Ковальская В. В. Деятельность специальных Миссий ЕС в Украине на примере EUBAM и EUAM / В. В. Ковальская // Международный научно-практический правовой журнал «Legea si Viata». – 2016. – № 3. – С. 23-27.

Опубліковані праці апробаційного характеру:

1. Ковальская В. В. Международно-правовые основы создания миссии европейского союза по оказанию пограничной помощи Молдове и Украине (миссии eubam): становление и развитие / В. В. Ковальская // Сучасні проблеми порівняльного правознавства : зб. наук. праць / за ред. Ю. С. Шемшученка, Я. В. Лазура; упор.: О. В. Кресін, М. В. Савчин. – Ужгород – Київ: Вид-во «Говерла», 2015. – С. 188-190.

2. Ковальская В. В. Иностранные миссии на территории Украины: правовые основы и основные направления деятельности / В. В. Ковальская // Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 15-16 травня 2015 р.): у 2 т. Т. 1 / відп. ред. М. В. Афанасьєва. – Одеса: Юридична література, 2015. – С. 400-402.

3. Ковальська В. В. Спільна зовнішня та безпекова політика ЄС – основа діяльності спеціальних місій ЄС / В. В. Ковальська // Правові проблеми цивілізаційного вибору України: матер. Всеукр. наук. конф., присвяч. пам'яті проф. Вишнякова Олександра Костянтиновича (м. Одеса, 6 листопада 2015 р.). – Одеса : Фенікс, 2015 – С. 215-218.

4. Ковальська В. В. Правові основи діяльності, структура, повноваження та функції місії EUBAM / В. В. Ковальська // Міграційна політика ЄС: стан, виклики та перспективи: наук.-практич. симпозіум, присвяч. 15-річчю міжнар. дня мігранта та 25-річчю міжнар. конвенції про захист прав усіх трудящих-мігрантів та їх сімей (м. Одеса, 18 груд. 2015 р.) [Електронний ресурс] / Націон. ун-т «Одеська юридична академія». – Електрон. текст. дані. – Одеса: Фенікс, 2015. – С. 91-97. – Режим доступу: <http://iele.bazick.com/projectdevelopment/odessa-tempus-center;eurolaw.org.ua>.

5. Ковальська В. В. Правові основи діяльності та функції Місії EUBAM / В. В. Ковальська // Актуальні проблеми прав людини, держави та вітчизняної правової системи: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпропетровськ, 1-2 квітня 2016 р. – Дніпропетровськ: ГО «Правовий світ», 2016. – С. 124-125.

АНОТАЦІЯ

Ковальська В. В. Правове регулювання діяльності місій Європейського Союзу (на прикладі місії Європейського Союзу з прикордонної допомоги Молдові та Україні). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право. – Національний університет «Одеська юридична академія» – Одеса, 2016.

Дисертація присвячена правовим основам діяльності спеціальних місій ЄС на прикладі Місії ЄС з прикордонної допомоги Україні та Молдові (EUBAM). Охарактеризовано інститут спеціальних місій в міжнародному та європейському праві. Визначено особливості правового статусу спеціальних місій та його відмінності від дипломатичних представництв та консульських установ. Простежено еволюцію інституту спеціальних місій ЄС як інструменту здійснення Союзом спільної зовнішньої та безпекової політики. Визначено порядок та механізм розгортання та діяльності спеціальних місій ЄС, механізми їхнього підпорядкування та контролю.

Охарактеризовано характер правового регулювання діяльності Місії ЄС з прикордонної допомоги Україні та Молдові. Показано характер використання Європейським Союзом такого інструменту своєї зовнішньої політики, як спеціальні місії в Україні. Підчеркнуто особливості Меморандуму про взаєморозуміння між Україною, Молдовою та ЄС як міжнародного договору, що послуговував підставою для розгортання Місії EUBAM.

Показано особливості практичної діяльності Місії з прикордонної допомоги Україні та Молдові. Відзначається, що діяльність EUBAM дозволила виявити справжній характер загроз безпеці України, Молдови та ЄС, що виникли внаслідок конфлікту в Придністров'ї та полягали у великих обсягах товарної контрабанди, махінацій з походженням товарів та нелегальній міграції. Найбільшим досягненням слід вважати впровадження в Україні та Молдові європейської практики інтегрованого управління кордонами, для чого EUBAM надала обом країнам як консультативну, так і організаційно-фінансову підтримку.

Ключові слова: спеціальні місії ЄС, Місія з прикордонної допомоги Україні та Молдові (EUBAM), правове регулювання діяльності спеціальних місій ЄС, правові підстави функціонування місій EUBAM, місія EUBAM в реалізації Європейської політики сусідства, правові аспекти основних напрямків функціонування місії EUBAM.

АННОТАЦИЯ

Ковальская В. В. Правовое регулирование деятельности миссий Европейского Союза (на примере миссии Европейского Союза по приграничной помощи Молдове и Украине). – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.11 – международное право. – Национальный университет «Одесская юридическая академия» – Одесса, 2016.

Диссертация посвящена правовым основам деятельности специальных миссий ЕС на примере Миссии ЕС по приграничной помощи Украине и Молдове (EUBAM). Охарактеризован институт специальных миссий в международном и европейском праве. Определены особенности правового статуса специальных миссий и его отличия от дипломатических представительств и консульских учреждений.

Прослежена эволюция института специальных миссий ЕС как инструмента осуществления Союзом общей внешней политики и политики безопасности. Определен порядок и механизм развертывания и деятельности специальных миссий ЕС, механизмы их подчинения и контроля.

Охарактеризован характер правового регулирования деятельности Миссии ЕС по приграничной помощи Украине и Молдове. Показан характер использования Европейским Союзом такого инструмента своей внешней политики как специальные миссии в Украине. Подчеркнуты особенности Меморандума о взаимопонимании между Украиной, Молдовой и ЕС как международного договора, послужившего основанием для развертывания Миссии EUBAM. Прослежена эволюция мандата EUBAM от миссии Европейской Комиссии с ограниченными полномочиями по наблюдению и консультированию в узких вопросах пограничного контроля до Миссии Европейского Союза, которая способствует реформированию пограничных и таможенных служб в общенациональном масштабе.

Показаны особенности практической деятельности Миссии по приграничной помощи Украине и Молдове. Отмечается, что деятельность EUBAM позволила выявить истинный характер угроз безопасности Украины, Молдовы и ЕС, которые возникли в результате конфликта в Приднестровье и заключались в больших объемах товарной контрабанды, махинаций с происхождением товаров и нелегальной миграции. Наибольшим достижением следует считать внедрение в Украине и Молдове европейской практики интегрированного управления границами, для чего EUBAM предоставила обеим странам как консультативную, так и организационно-финансовую поддержку. Кроме того, Миссия косвенным образом способствует разрешению Приднестровского конфликта благодаря помощи пограничным ведомствам Украины и Молдовы в легализации товарных потоков, пересекающих границу непризнанного Приднестровья, а также благодаря политическим мерам по укреплению доверия.

Ключевые слова: специальные миссии ЕС, Миссия по приграничной помощи Украине и Молдове (EUBAM), правовое регулирование деятельности специальных миссий ЕС, правовые основания функционирования миссий EUBAM, миссия EUBAM в реализации Европейской политики соседства, правовые аспекты основных направлений функционирования миссии EUBAM.

SUMMARY

Kovalska V.V. Legal regulation of activity of the European Union mission (for example, the mission of the European Union Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine). – Manuscript

Dissertation for achieving a scientific degree of the Philosophy Doctor in specialty 12.00.11 – international law. – National University «Odessa Law Academy» – Odessa, 2016.

The dissertation is devoted to the legal basis of the activities of the EU special missions as exemplified by the EU Border Assistance to Moldova and Ukraine (EUBAM). It describes the legal foundations for the activities of the special missions in the international and European law. It also compares and contrasts the features of the legal status of the special mission and its differences from the diplomatic missions and consular offices.

The dissertation further characterizes the nature of the legal regulation of the EU Border Assistance Mission to Ukraine and Moldova. It revealed the historical background of the deployment of special EU missions in Ukraine and shows the character of the European Union use of such a tool of its foreign policy as a special mission in Ukraine. The author traces the evolution of the mandate of the EUBAM from the Mission of the European Commission with limited powers for monitoring and counseling in narrow matters of control on the Transnistrian segment of the border to the European Union Mission, which promotes the reform of border and customs services nationwide.

The dissertation pays major attention to the practices of the Border Assistance Mission to Ukraine and Moldova in such areas as the fight against smuggling and illegal migration, the introduction of an integrated border management practices and the resolution of the Transnistrian conflict.

It is noted that the activity of EUBAM allowed to reveal the true nature of the security threats to Ukraine, Moldova and the EU, which have arisen as a result of the conflict in Transnistria and consisted of large volumes of commodity smuggling, fraud to the origin of goods and illegal migration. The support of the EUBAM enabled improvement of effectiveness of the border guard and customs services of Moldova and Ukraine in combating those threats.

Keywords: special mission of the EU Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine (EUBAM), regulation of special missions of the EU, the legal basis of the EUBAM mission, EUBAM mission in the European Neighbourhood Policy, legal aspects of the functioning of the main directions of the EUBAM.

Підписано до друку 18.10.2016.
Формат 60х90/16. Ум.-друк. арк. 0,9. Наклад 100 прим.

Видавець і виготовлювач ІПП «Фенікс»
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.2002 р.
65009, м. Одеса, вул. Зоопаркова, 25. Тел. 7777-591.